

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

WAYS TO INCREASE THE MOTIVATION OF LEARNING ENGLISH BY STUDENTS OF NON-LANGUAGE SCHOOLS

У статті розглядаються шляхи підвищення мотивації до вивчення англійської мови студентами немовних факультетів. Висвітлено погляди науковців на сутність мотивації (процес відображення поведінки особистості в оточуючому світі; прояв внутрішніх інстинктивних спонукань). Установлено, що у студентів другого курсу немовних спеціальностей мотивація до вивчення англійської мови знижується, що пов'язується із необхідністю долати різноманітні труднощі (вивчати лексику, граматику, працювати над текстом тощо), що є досить великим навантаженням для них, враховуючи високу мобільність їх психічних процесів та інші вікові особливості психологічного розвитку. З'ясовано, що на формування мотивації впливає наявність або відсутність внутрішніх (розвиваються під впливом власних думок студента, його переживань, прагнень) та зовнішніх (свідоме ставлення до предмету, усвідомлення навчального обов'язку) мотивів, новизна інформації, наявність або відсутність елементів пошукової діяльності, особистість викладача та створення психологічного комфорту в ході навчально-виховного процесу. Узагальнено умови, які сприяють формуванню мотивації (доброзичлива атмосфера під час навчання; налагодження предметного діалогу з кожним учасником навчального процесу; прояв поваги до кожного студенту; позитивна реакція викладача на намагання та бажання студента висловити власну точку зору з теми заняття та навчального предмету; тактовне виправлення помилок та прищеплення студентам розуміння, що робити помилки під час говоріння іноземною мовою є природнім; заохочення студентів до проведення самостійної навчальної діяльності та виконання творчих завдань). Узагальнено основні види діяльності, які сприяють формуванню позитивної мотивації під час вивчення англійської мови зі студентами немовних факультетів (заняття-змагання, заняття-мандрівки, круглі столи, міні-конференції у групах, заняття-тести, презентації з тем майбутньої спеціальності).

Ключові слова: мотивація, види мотивації, умови створення позитивної мотивації, студенти немовних факультетів.

The article examines ways how to increase motivation to study English by students of non-language schools. The views of scientists on such key points motivation (the process of reflecting the behavior of the individual in the surrounding world; manifestation of internal instinctive drives) are presented. It is established that second-year students of non-linguistic schools are less motivated to learn English, which is associated with the need to overcome various difficulties (study vocabulary, grammar, work on the text, etc.), which is a rather large burden for them, taking into account the high mobility of their mental processes and other age-related features of psychological development. It is found that the formation of motivation is influenced by the presence or absence of internal (developing under the influence of the student's own thoughts, experience, and aspiration) and external (conscious attitude to the subject, awareness of the educational obligation) motives, the novelty of information, the presence or absence of search elements activities, the personality of the teacher, and the creation of psychological comfort during the educational process. The conditions that contribute to the formation of motivation are summarized (friendly atmosphere during training; establishing a dialogue with each participant in the educational process; showing respect for each of the students; positive reaction of the teacher to the efforts and desire of the student to express his/her own point of view on the topic tactful correcting mistakes and instilling in students the understanding that it is natural to make mistakes while speaking a foreign language; encouraging students to conduct independent educational activities and perform creative tasks). The main types of activities that contribute to the formation of positive motivation when learning English with students of non-language schools are summarized (classes-competitions, classes-travels, round tables, mini-conferences in groups, classes-tests, presentations on the topic of their major).

Key words: motivation, types of motivation, conditions for creating positive motivation, students of non-language schools.

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/76.10>

Мудра С.В.,

канд. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри мовної підготовки
Київського інституту
Національної Гвардії України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Налагодження взаємодії під час широкомасштабного вторгнення в Україну, поступова інтеграція України до Європейського Союзу наголошує на необхідності підготовки спеціалістів, які не тільки добре володіють знаннями за своїм фахом, але й на високому рівні володіють англійською мовою, тому формування відповідних умінь та навичок у майбутніх фахівців безперечно є одним з найважливіших завдань навчально-виховного процесу сучасної системи вищої освіти.

Необхідно зазначити, що при цьому, далеко не всі студенти немовних факультетів розуміють необхідність опанування англійською мовою,

вважаючи цю дисципліну другорядною порівняно з основною спеціальністю.

Одним з шляхів підвищення зацікавленості студентів немовних факультетів до вивчення англійської мови є підвищення їх мотивації до вивчення цього начального предмету.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчив, що науковці вивчали та висвітлювали проблему формування мотивації студентів під час навчально-виховного процесу, але у більшості випадків ці роботи орієнтовані на проблематику загальноосвітньої школи та лише частково можуть бути використані для студентів системи вищої освіти. Так, Андрощук І. та Яременко Л. вивчали

мотивацію навчальної діяльності учнів як педагогічну проблему, Галушко Л. розглядала проблему мотивації у різних теоретико-методологічних підходах до розуміння пізнання та психіки. Деякі аспекти формування мотивації до вивчення іноземної мови представлено Л. Черниш.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим, вважаємо, що підходи до формування мотивації у студентів немовних спеціальностей недостатньо висвітлено в науковій літературі.

Отже, **метою** публікації є узагальнення поглядів науковців на визначення сутності мотивації та висвітлення власного досвіду щодо підвищення мотивації студентів немовних факультетів до вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку суспільства формується загальноєвропейський ринок праці, до виходу на який майбутні фахівці повинні бути підготовлені вже під час навчання у ЗВО. Однією із нагальних вимог до молодих спеціалістів є знання іноземної мови. Тому, викладачі мають всіляко стимулювати та підвищувати мотивацію молодих людей до вивчення предмета.

Більшість педагогів зауважують, що спостерігається поступове зниження мотивації залежно від термінів навчання. На початку вивчення іноземних мов в ЗВО, студенти молодших курсів немовних спеціальностей, як правило, мають високу мотивацію, обумовлену потребами сучасного ринку праці. Але з часом ставлення студентів помітно змінюється, оскільки виявляється необхідним долати різноманітні труднощі, зокрема вивчати лексику, граматику, розширювати словниковий запас тощо, що забieraє досить велику кількість часу, яку вони можуть присвятити вивченню майбутньої спеціальності.

У результаті у студентів немовних факультетів значно зменшується мотивація до вивчення англійської мови, відповідно знижується успішність засвоєння навчального матеріалу, що, в свою чергу, ще більш негативно впливає на загальний рівень мотивації та зацікавленості. При цьому добре відомо, що саме зацікавленість як один з мотивів вивчення іноземної мови, має важливе значення. Якщо навчально-виховний процес побудований таким чином, що вчитися цікаво, то студенти досить легко долають труднощі у навчанні, на високому рівні оволодівають навчальним матеріалом, у них поступово формуються стійкі мовленнєві уміння та навички.

Для більш ґрунтовного розуміння теми, вважаємо за необхідне більш детально зупинитися на підходах науковців до визначення сутності мотивації. На основі аналізу літератури можна стверджувати, що єдиного підходу до визначення цього поняття немає. Так, І. Андрощук вважає, що мотивація – це рушійна сила, яка спонукає людину до успішного

вивчення предмета, отже, мотив сприймається як внутрішнє спонукання учня до навчальної діяльності, викликане особистими потребами самого здобувача освіти [1]. Л. Черниш визначає мотивацію як процес відображення поведінки особистості в навколишньому світі та зазначає, що особистість найкраще розкривається у діяльності, яка їй цікава та зрозуміла [9]. Деякі дослідники розглядають мотивацію як прояв внутрішніх інстинктивних спонукань, тоді як інша група педагогів розуміє мотивацію з точки зору соціального підходу до спонукання особистості виконувати (або не виконувати) будь-які дії [2; 10].

Але в цілому науковці сходяться в розумінні того, що саме мотивація впливає на всі психологічні процеси особистості, які пов'язані із процесом навчання, а саме мисленням, розумінням, сприйняттям інформації, аналізом отриманих знань та закріпленням відповідних умінь та навичок.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що мотивація - це перш за все результат внутрішніх потреб людини, її інтересів та емоцій, цілей та завдань, наявності мотивів, спрямованих на активізацію діяльності. Визнаючи провідну роль мотивації у навчанні іноземної мови, викладачу необхідно уявляти собі способи та прийоми її формування в умовах навчання у закладах вищої освіти.

Науковцями досить докладно висвітлені два види мотивів, а саме внутрішні та зовнішні. Внутрішні - це мотиви, що розвиваються під впливом власних думок студента, його переживань, прагнень, у результаті з'являється усвідомлення внутрішньої необхідності вивчення дисципліни. Деякі дослідники вважають, що зовнішні мотиви не пов'язані зі змістом навчального матеріалу. До них відносяться свідоме ставлення до предмету, усвідомлення навчального обов'язку (студент повинен вивчати цей предмет, щоб отримати позитивну оцінку); сама по собі оцінка як визначення рівня оволодіння предметом.

З досвіду роботи можна стверджувати, що розвитку як зовнішньої, так і внутрішньої мотивації сприяє як актуальність матеріалів, цікаві та ефективні форми роботи, так і особистість викладача.

Методи та підходи до викладання дисципліни є дуже важливими для формування позитивної або негативної мотивації до вивчення іноземної мови. Необхідно зазначити, що першочергове завдання викладача англійської мови полягає не тільки у наданні нової інформації та закріпленні отриманих знань, умінь та навичок, але й у психологічному управлінні діяльністю студентів у сфері пізнання, формуванні належного рівня їх позитивної мотивації, створення умінь та навичок використовувати іноземну мову [7].

Завданням викладача є також створення психологічного комфорту в групі. На думку науковців налагодження та підтримання високого рівня

психологічного комфорту у групі потребує дотримання низки умов, які повинні бути сформовані самим викладачем у взаємодії зі студентами під час навчального-виховного процесу, а саме:

- позитивна та доброзичлива атмосфера під час навчання;
- налагодження предметного діалогу з кожним учасником навчального процесу;
- прояв уваги та поваги до кожного зі студентів особисто;
- позитивна реакція викладача на прагнення та бажання студента висловити власну точку зору з теми заняття та навчального предмета;
- доброзичливе та тактовне виправлення помилок;
- прищеплення студентам розуміння, що робити помилки під час говоріння іноземною мовою є цілком природнім, але, разом з тим, необхідно працювати над зменшенням кількості помилок;
- поступове, але постійне заохочення студентів до проведення самостійної навчальної діяльності та виконання творчих завдань;
- використання гумору під час заняття [6; 8; 9].

Для підвищення мотивації до вивчення англійської мови студентами нелінгвістичних факультетів вищих навчальних закладів необхідно включати різноманітний додатковий матеріал, тим самим розширюючи лексику та мовну базу. Можна впроваджувати заняття-змагання, заняття-мандрівку, заняття-обговорення різних тем, круглі столи, міні-конференції у групах, заняття-тести, заняття-презентації, а також інші нетипові форми викладення навчального матеріалу. Для підвищення мотивації студентів необхідно включати у свої заняття елементи нових технологій з допомогою комп'ютера [3; 4; 8].

Досвід роботи засвідчив, що дієвою та ефективною формою роботи є створення та захист презентації. Однією з позитивних сторін цього виду роботи є можливість використання різноманітного ілюстративного матеріалу, внаслідок чого відбувається вплив відразу на кілька видів пам'яті – зорову, слухову, емоційну та навіть моторну. Використання презентацій на заняттях допомагають формувати комунікативну компетенцію студентів, розвивати навички самостійної роботи та контролювати знання, уміння та навички.

Також одним із методів підвищення мотивації є використання проектно-методики. Викладач організовує роботу студентів над проектом, створивши максимально сприятливі умови для розкриття та прояву їх творчого потенціалу. Для цього необхідно переконатися, що тема проекту підходить для всіх учасників групи, відповідно до їх захоплень та темпераменту. Необхідно використовувати різноманітні способи роботи: графічне написання, оформлення, добірку ілюстрацій та фотографій, а за потребою – аудіо чи музичне оформлення.

Дуже важливо також і те, що в роботі над проектом студенти навчаються співпрацювати, а навчання у співпраці виховує у них такі моральні цінності як взаємодопомога, бажання та вміння співпереживати; формуються творчі здібності та активність, тобто йде нерозривний процес навчання та виховання. Метод проектів формує та вдосконалює загальну культуру спілкування та соціальної поведінки загалом та приводить студентів до практичного володіння іноземною мовою [8].

Іншою ефективною формою для підвищення мотивації студентів до вивчення англійської мови є рольова гра. Рольова гра заснована на спільних діях, колективній формі виконання завдання. Вона передбачає вміння керуватися у поведінці інтересами товаришів, стимулює інтерес до імпровізації, змушує приймати самостійні рішення. Все це також, безумовно, пробуджує інтерес до предмета та стимулює позитивну мотивацію до початково-виховного процесу з вивчення іноземної мови [5].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене необхідно зазначити, що необхідною умовою ефективно організації навчального процесу є створення позитивної мотивації до вивчення іноземної мови та підтримання сприятливого психологічного клімату в академічній групі. Визнаючи провідну роль мотивації у навчанні англійської мови, викладачу необхідно чітко уявляти собі способи та прийоми її формування в умовах даного навчального закладу та напряму основного фаху студентів нелінгвістичних факультетів.

В цілому формування мотивації студентів до вивчення іноземних мов є невід'ємною умовою покращення їх освітнього рівня та подальшої конкурентної спроможності майбутніх фахівців на вітчизняному та загальноєвропейському ринках праці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрощук І. Мотивація навчальної діяльності учнів як педагогічна проблема. *Педагогічний вісник Поділля*. 2022. № 3. URL: https://znayshov.com/FR/18205/Pedag_visnik_Podil-32022-4-5.pdf
2. Галушко Л. Проблема мотивації у різних теоретико-методологічних підходах до розуміння пізнання та психіки. *Психологія особистості*. 2015. № 1 (6). С. 108–117.
3. Дмитришин, Б. Психологічні особливості формування позитивної навчальної мотивації студентів. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*. 2019. № 27. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2015-27.%p>
4. Квятковська А. О., Андросович К. А., Ковальова О. В., Прокоф'єва О. О. Особливості навчальної мотивації студентів перед вищих фахових та вищих навчальних закладів в умовах сучасних військових конфліктів. *Інноваційна педагогіка. Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 49. Т. 1. С. 177–182.
5. Л. Черниш. Шляхи підвищення мотивації під час викладання англійської мови на немовних факультетах. *Педагогіка, психологія і соціологія*.

2019. № 1 (24). URL: <https://pedagogy.donntu.edu.ua/1-24-2019/chernysh-l-m-shliakhy-pidvyshchennia-motyvatsii-pid-chas-vykladannia-anhlijskoi-movy-pa-nemovnykh-fakultetakh/>

6. Л. Яременко. Мотивація навчального процесу як педагогічна проблема. *Вища освіта України*. 2014. № 3. С. 69–74.

7. Павловська Ю. В. Вибір навчальних текстів для методики індивідуалізації навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*. 2014. Вип. 119. С. 189–192.

8. Пантелеймоненко Ю. А., Тодорова І. С. Педагогічні умови розвитку у студентів мотивації навчання І. С. 2012. URL: <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/531>.

9. Староста В. І. Мотивація до навчання студентів різних курсів. *Open educational e-environment of modern University*. 2021. No 11. С. 158–173.

10. Хайруліна Н.Ф., Кир'язова О. В., Оверчук О.В. Проєктна діяльність як шлях підвищення мотивації до вивчення іноземної мови здобувачів освіти немовних ЗВО України в сучасних реаліях. *Академічні візії*. 2023. Вип. 19. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/download/361/347>